

PRT 303 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00020812/25

Ders 5: Kıbrıs'ın İlk Kolonizasyonu
Seramik Öncesi Neolitiğin Erken Dönemi – 3
M.Ö. c. 8700-7000

PPNB – Kalavassos Tenta ve Akanthou - Arkosyko
/ Tatlısu - Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı

Kıbrıs'ın İlk Kolonizasyonu Seramik Öncesi Neolitiğin Erken Dönemi – 3

Bu dönemin önemli kazı yerleri:

Pareklisha – Shillourokambos

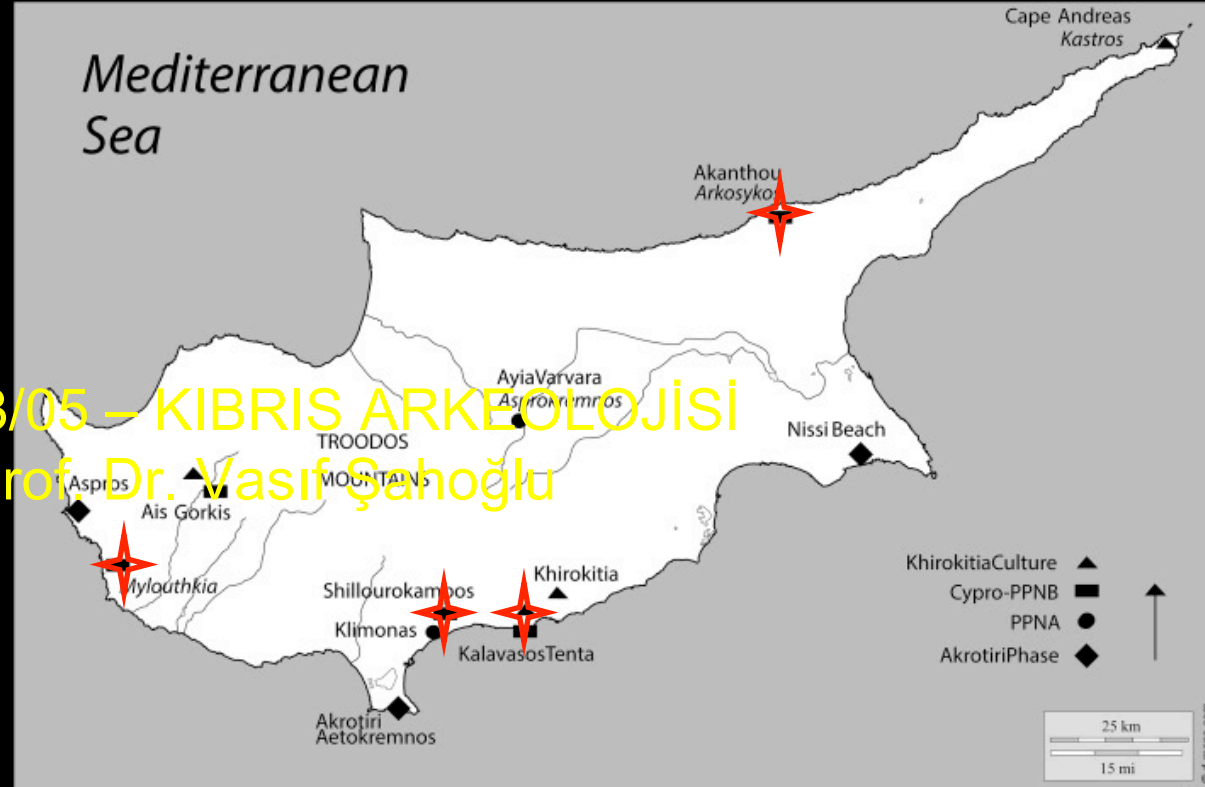
Kissonerga – Mylouthkia

Kalavassos – Tenta ve

Akanthou – Arkosykos /

Tatlısu – Çiftlikdüzü'dür

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

1990'lı yıllarda Güney Kıbrıs'ta Pareklisha-Shillourokambos, Kalavassos - Tenta ve Kissonerga - Mylouthkia ile Kıbrıs'ın Kuzey sahilinde Akatou - Çiftlikdüzü kazılarında ele geçen bulgular, Kıbrıs'ın PPNB (Seramik Öncesi Neolitik - B) olarak adlandırılan döneminin M.Ö. 9. Bin sonu 8. Bin içerisine gittiğini ortaya koymuştur.

Kalavassos - Tenta

Adanın güney sahilinde Shillourokambos'un doğusunda yer alan bu yerleşmede yapılan C14 ölçümleri, en eski iki evrenin Khirokitia Kültürü öncesine, yani PPNB çağdaşı bir döneme ait olabileceğini göstermiştir

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Kalavassos - Tenta

Kalavassos - Tenta

PRT 303/05 - KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2011 DigitalGlobe
Image © 2011 GeoEye

©2007 Google™

Pointer 34°46'23.03" N 33°22'13.66" E

Streaming 100%

Eye alt 39.14 mi

Kalavassos - Tenta

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00021212/25

Vasilikos River Valley

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2011 DigitalGlobe

© 2007 Google™

Pointer 34°45'12.58" N 33°18'15.61" E

Streaming ||||| 100%

Eye alt 28143 ft

Kalavassos - Tenta

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00021312/25

Kalavassos-Tenta

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Larnaca

Limassol

© 2011 Google
© 2011 Europa Technologies
Image © 2011 DigitalGlobe
© 2011 Basarsoft

© 2007 Google™

Pointer 34°45'04.73" N 33°18'14.12" E

Streaming ||||| 100%

Eye alt 2943 ft

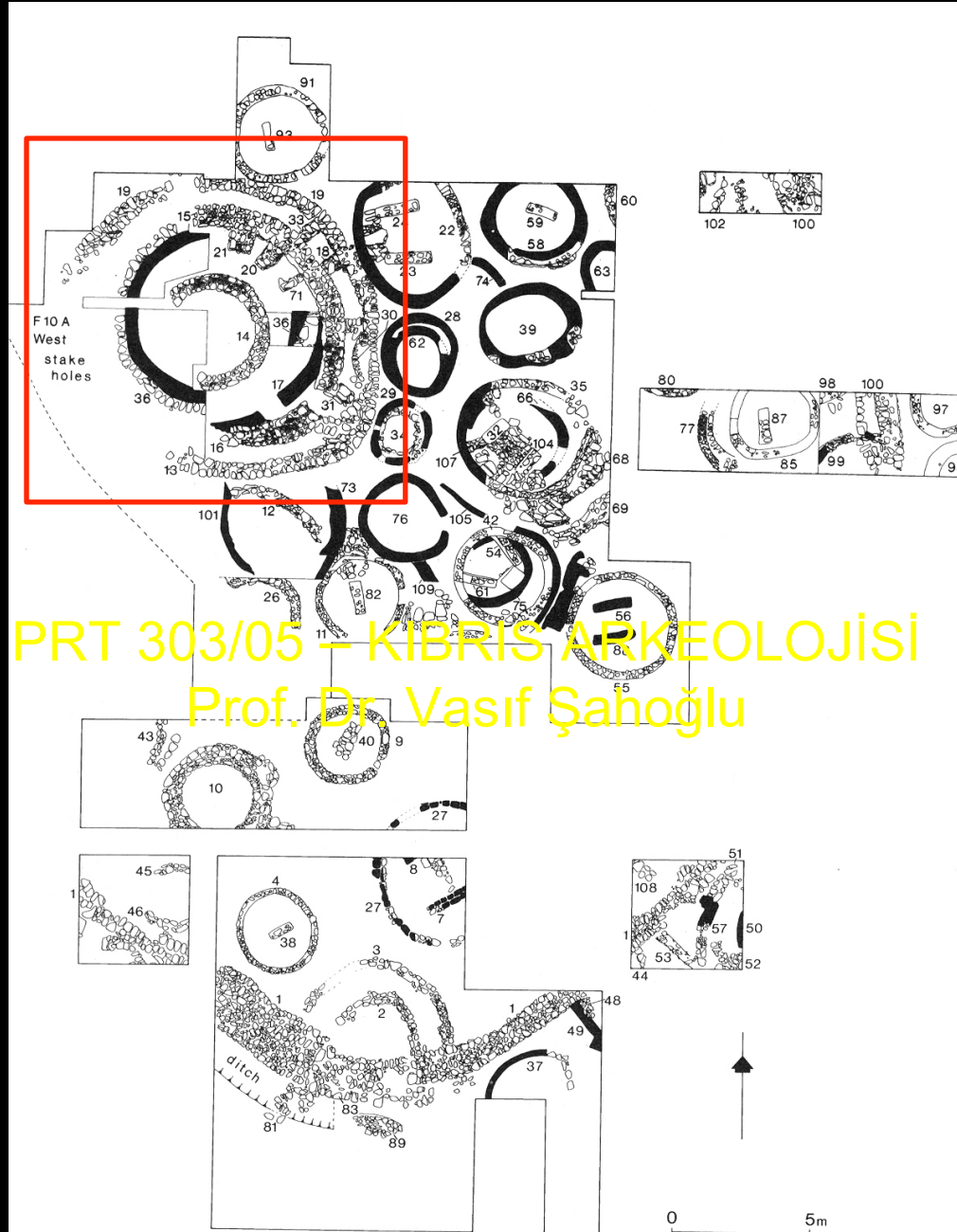
Kalavassos - Tenta

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00021412/25

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Kalavassos - Tenta

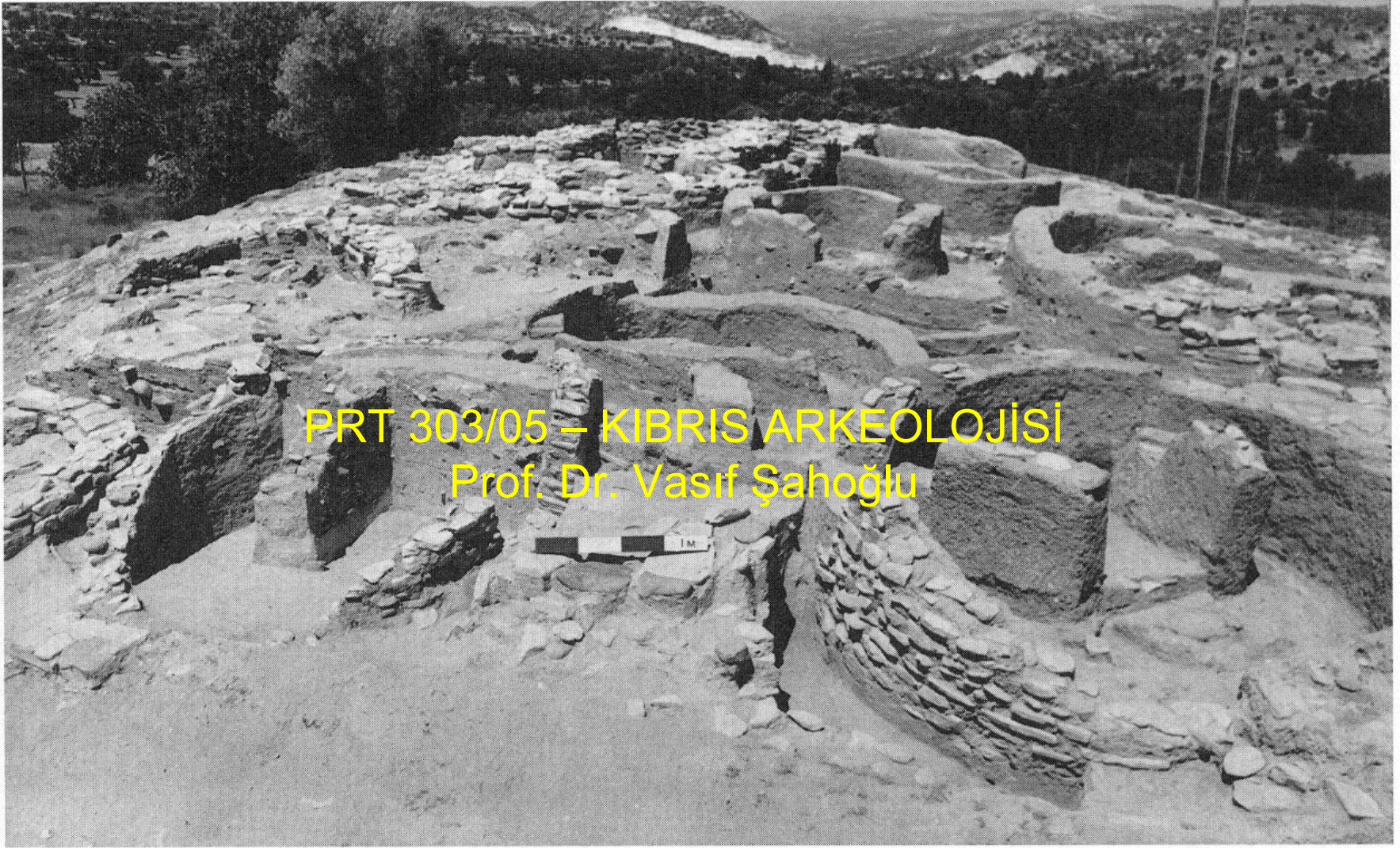

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Plan of major architectural and other features at Tenta. Mud-brick walls are shown in solid black.

Kalavassos - Tenta

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00021612/25

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

General view of upper part of Tenta with Structures 11 and 42 in foreground, from the southsoutheast.

Kalavassos - Tenta

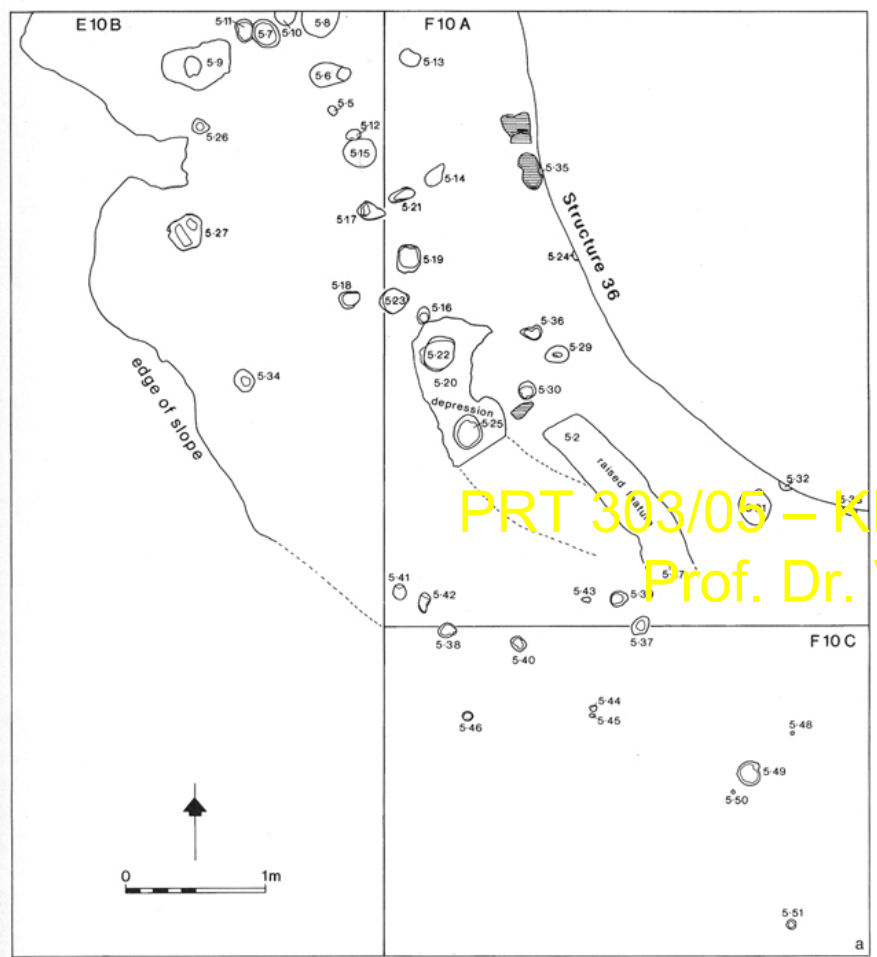

Fig. 3. Plan of post/stake holes to the west of Structure 36 in F 10 A and adjacent areas. Stones are horizontally shaded. The line of Structure 36 is indicated on the upper right.

Fig. 5. Detail of Period 5 stake holes in F 10 A West, with Structure 36 on left, from north.

Kalavassos – Tenta’da PPNB önemine ait olan negatif mimari izleri

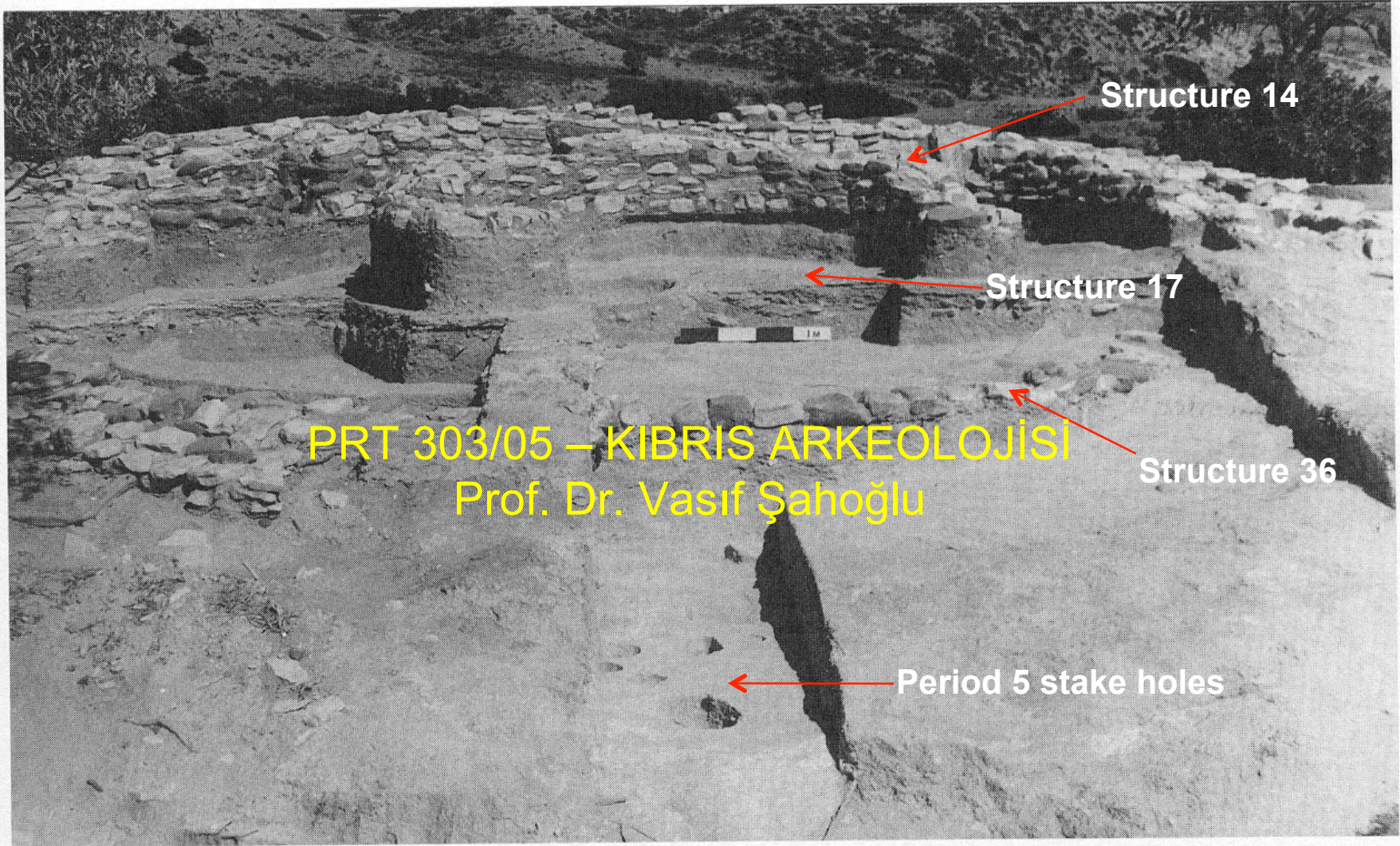
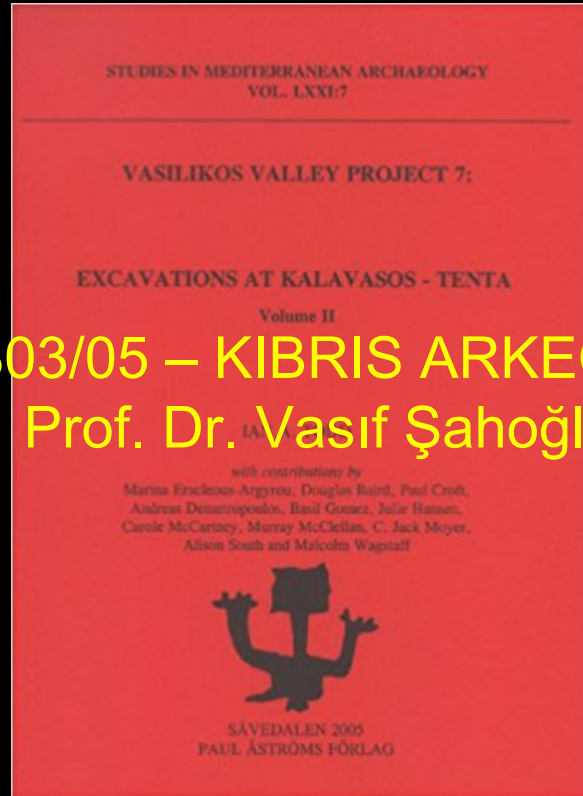

Fig. 4. Structure 14 complex with underlying plaster floor of Structure 17 and Structure 36 below it, from west.
Some of the Period 5 stake holes are visible in the trench in the foreground.

KAYNAKÇA

<http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/All/F9048934D768E989C225719B003413CE?OpenDocument>

<http://www.kalavasos.org/en/archaeological-len/tent-len>

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

FİMLER

<https://www.youtube.com/watch?v=ZasvffYCtLk>

<https://www.youtube.com/watch?v=MNWbGLoW7Fw>

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00022112/25

Kazılar halen Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Adına Doç. Dr. Müge Şevketoğlu Başkanlığında
Devam Etmektedir.

Akanthou-Arkosyko
Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Kıbrıs'ın kuzey sahilinde yer alan bu yerleşmede başlatılan çalışmalar sonucunda Cypro PPNB dönemine ait 3 adet kareye yakın bir tane de kare planlı yapı kalıntısı açığa çıkarılmıştır. Bu mimari kalıntılar yanında çeşitli ocak yerleri, çukurlar, ve içi sıvalı hazneler tespit edilmiştir.

25
km

Cyprus - January 30, 2001 - MODIS/MODLAND/Descloîtres

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00022212/25

Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Geçitkale/Lefkoniko
Geçidi

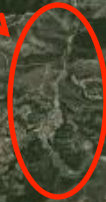

Image © 2011 DigitalGlobe

Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO

© 2007 Google™

Pointer 35°22'13.42" N 33°43'57.78" E

Streaming ||||| 100%

Eye alt 42919 ft

Tatlısu Geçitkale geçidine çok yakın bir konumdadır. Bu sayede Beşparmak Dağlarının güneyindeki Mesarya ovasına geçiş çok kolaydır.

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Tatlısu – Çiftlikdüzü'nden Toros Dağları'nın görüntüsü.

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00022512/25

En geç evre (A) tarımsal faaliyetler nedeniyle büyük zarar görmüştür.

Saban izleri

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

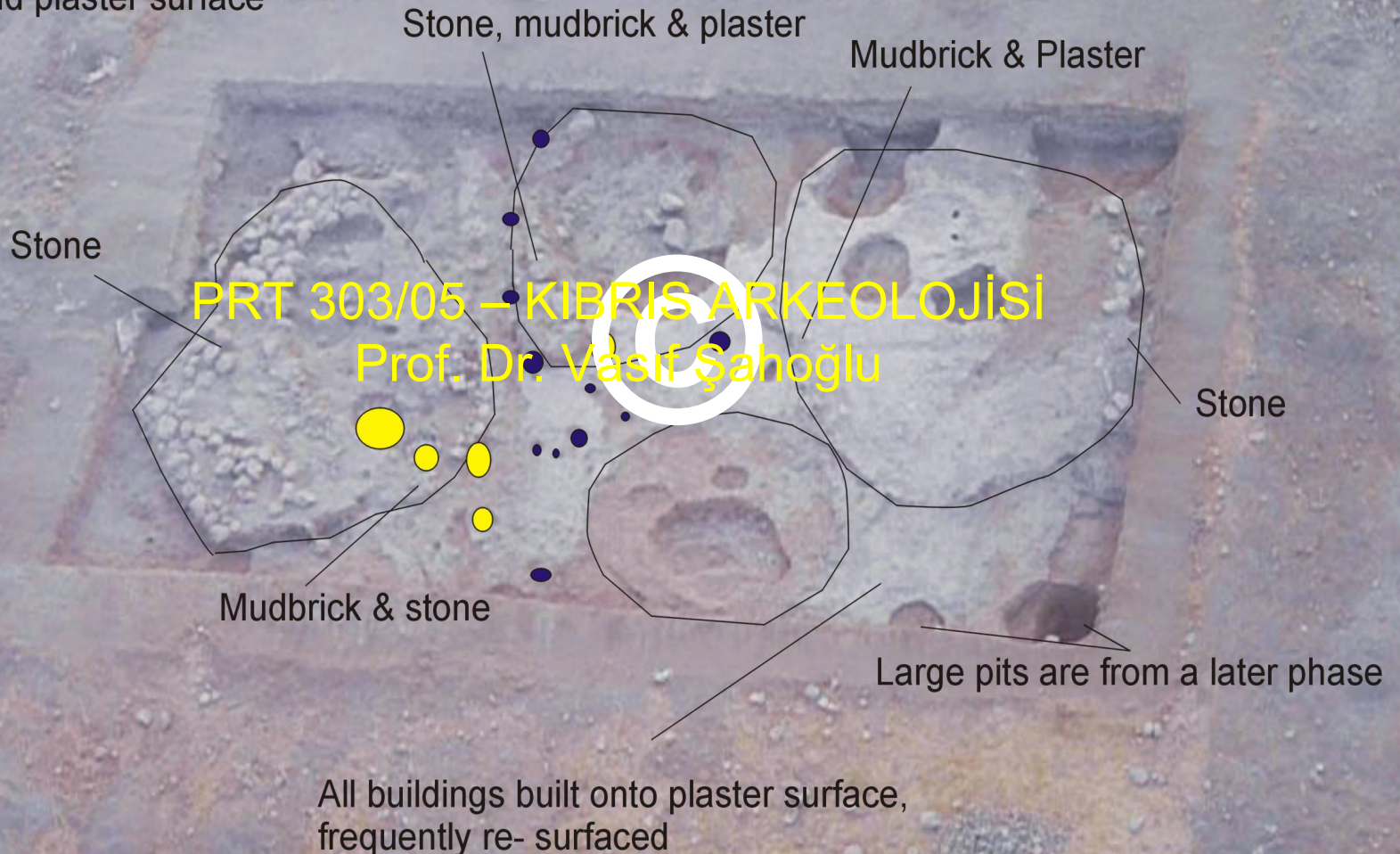
Çok sayıdaki dikme deliği, ahşabın önemli bir mimari eleman olduğunu kanıtlamaktadır.

Akanthou-Arkosyko

Tatlısu-Çiftlikdüzü

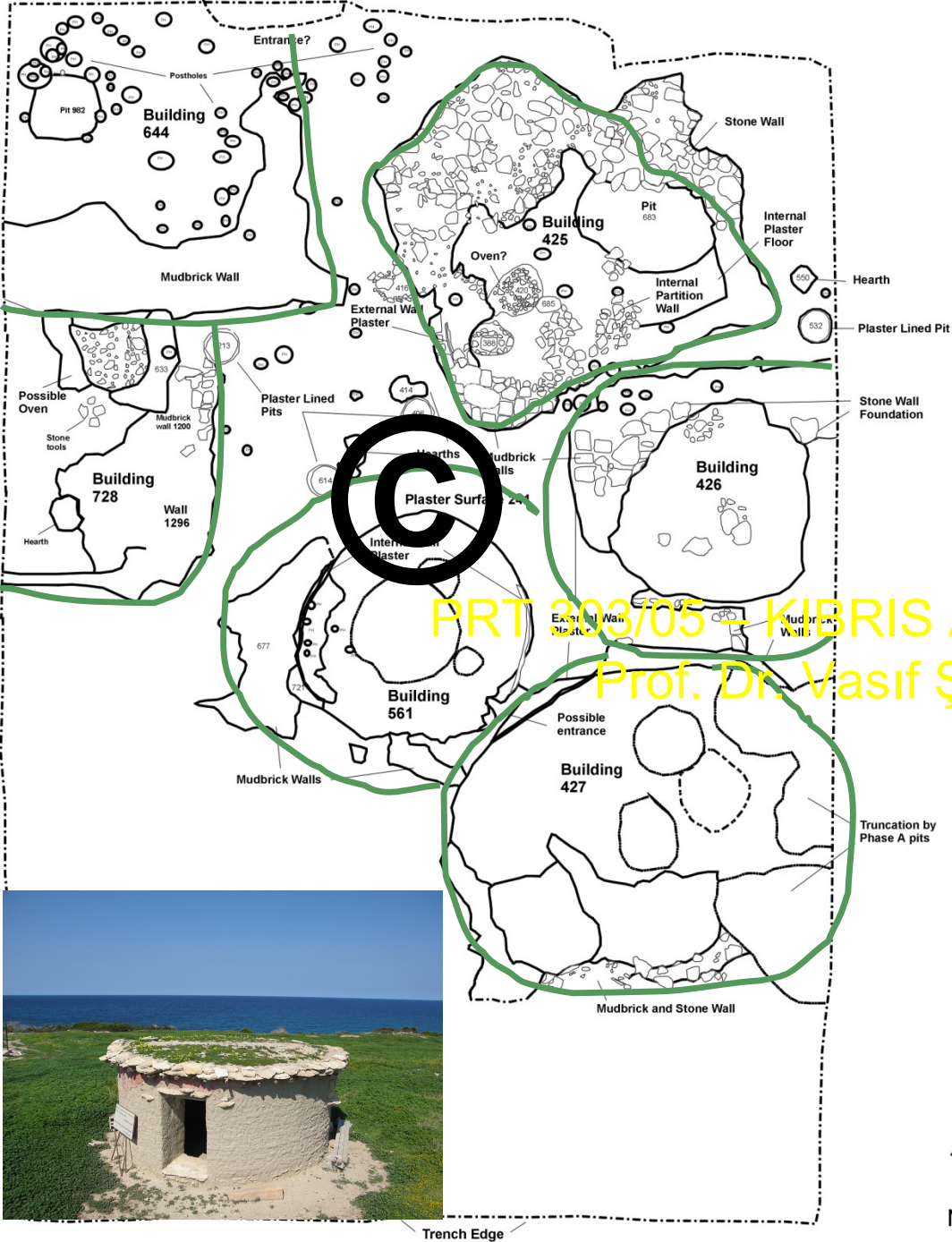
- Basins associated with buildings
- Post holes associated with buildings and plaster surface

Varied construction techniques

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

- Yapıların bir çoğu birbirine dayanmaktadır.
- Bu yapılar sıvalı bir alanın üzerinde yer almaktadır.
- Yapılar aynı zamanda kullanılmış olmasına rağmen her birlikte inşa edilmemişlerdir.
- Bazı yapılarda fırınlar yer alır.
- A yerleşimi, alttaki B yerleşiminin üzerine yapılmıştır. B evresinde çeşitli tahribat evreleri açığa çıkarılmıştır.
- Duvarların ani bir şekilde çökmesi sayesinde duvarlara ait bazıları boyalı sıvalar ele geçebilmiştir.
-

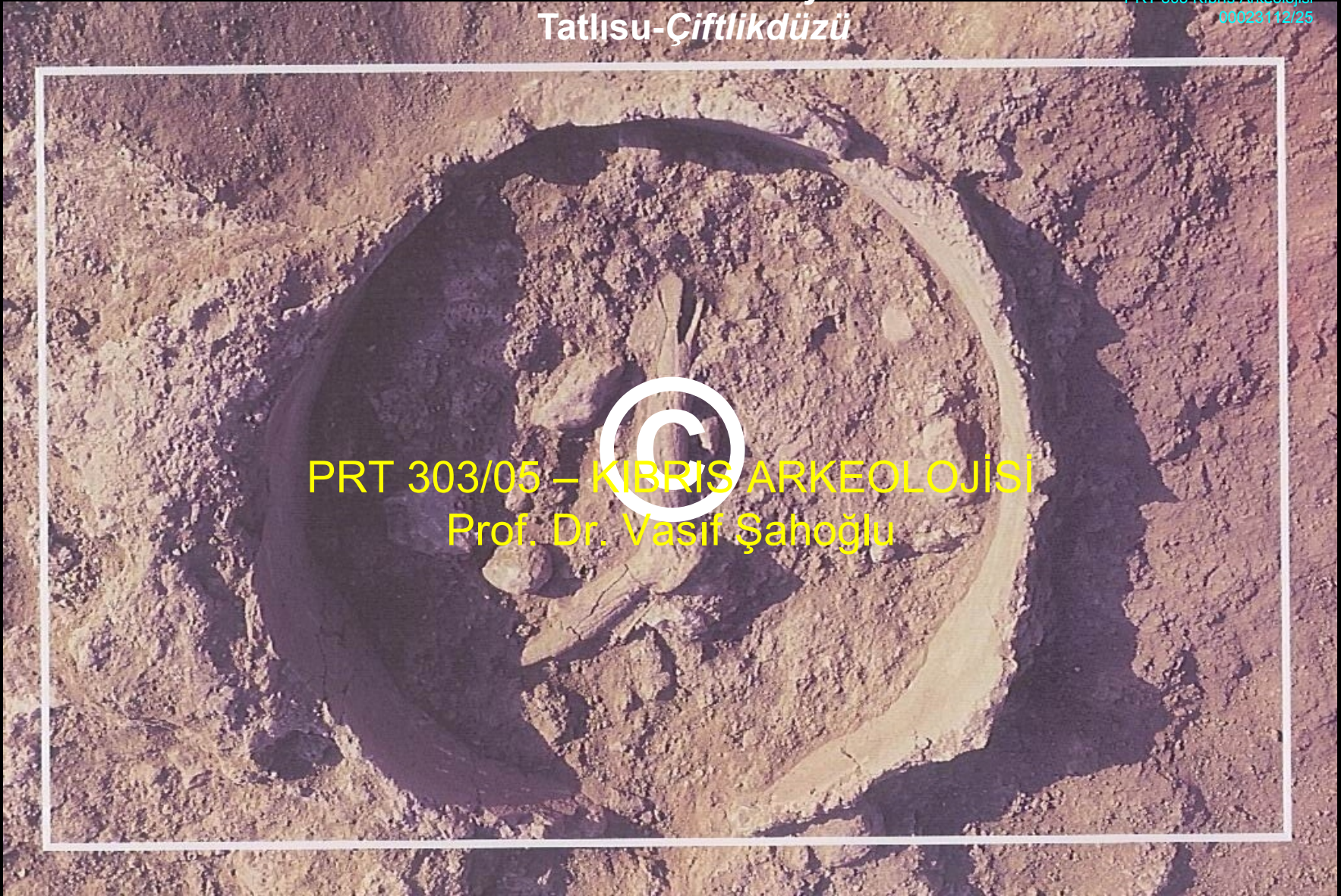
Plan 2. Phase C, Buildings and Associated Structures.

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Olasılıkla ateş yeri olarak kullanılmış olan alanlardan birinin orta kısmında bir adet öğütme taşı ve onun çevresinde dairesel planlı bir alana yayılan çeşitli taşlar açığa çıkarılmıştır. Bu düzenlemenin benzer bir örneği Shillourokambosta da açığa çıkarılmıştır.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Evlerin içinde ve dışında içi sıvalı hazineler var. Bu haznelerini birinin içinde çeşitli taşlar açığa çıkarılmış. Bunun suyu ısıtma amaçlı bir düzenleme olduğu düşünülüyor. Diğer bir içi sıvalı hazne içerisinde iri bir geyik boynuzu bulunmuş.

TCD 03

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Sıva kaplı açık alanda, yapıların arasında kalan bölgede sıvalı çukurlar ve küçük ocaklar açığa çıkarılmıştır.

Sıvalı çukurlar özellikle tekrar doldurulmuş olmalıdırlar.

Duvarların öküş anında binalar arasındaki ocakların kullanılıyor olduğu düşünölmektedir. Bu alanlarda karbonize olmuş tohum kalıntıları ele geçmiştir.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

Tatlısu'da üç farklı *boya rengi* bulunmuştur. Kırmızı, Sarı ve kahverengi. Bunlar çok sayıdaki düşmüş duvar sıvası üzerinde karşımıza çıkmaktadır.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Taş bir kap içerisinde de kırmızı boya kalıntıları tespit edilmiş. Kırmızı duvar Boyaları Tatlısu dışında Kalavassos – Tenta'dan da bilinmektedir. Tatlısu duvar boyaları Tenta ile birlikte Kıbrıs'ın en erken duvar boyalarını oluşturmaktadır.

Akanthou-Arkosyko

Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Hendek

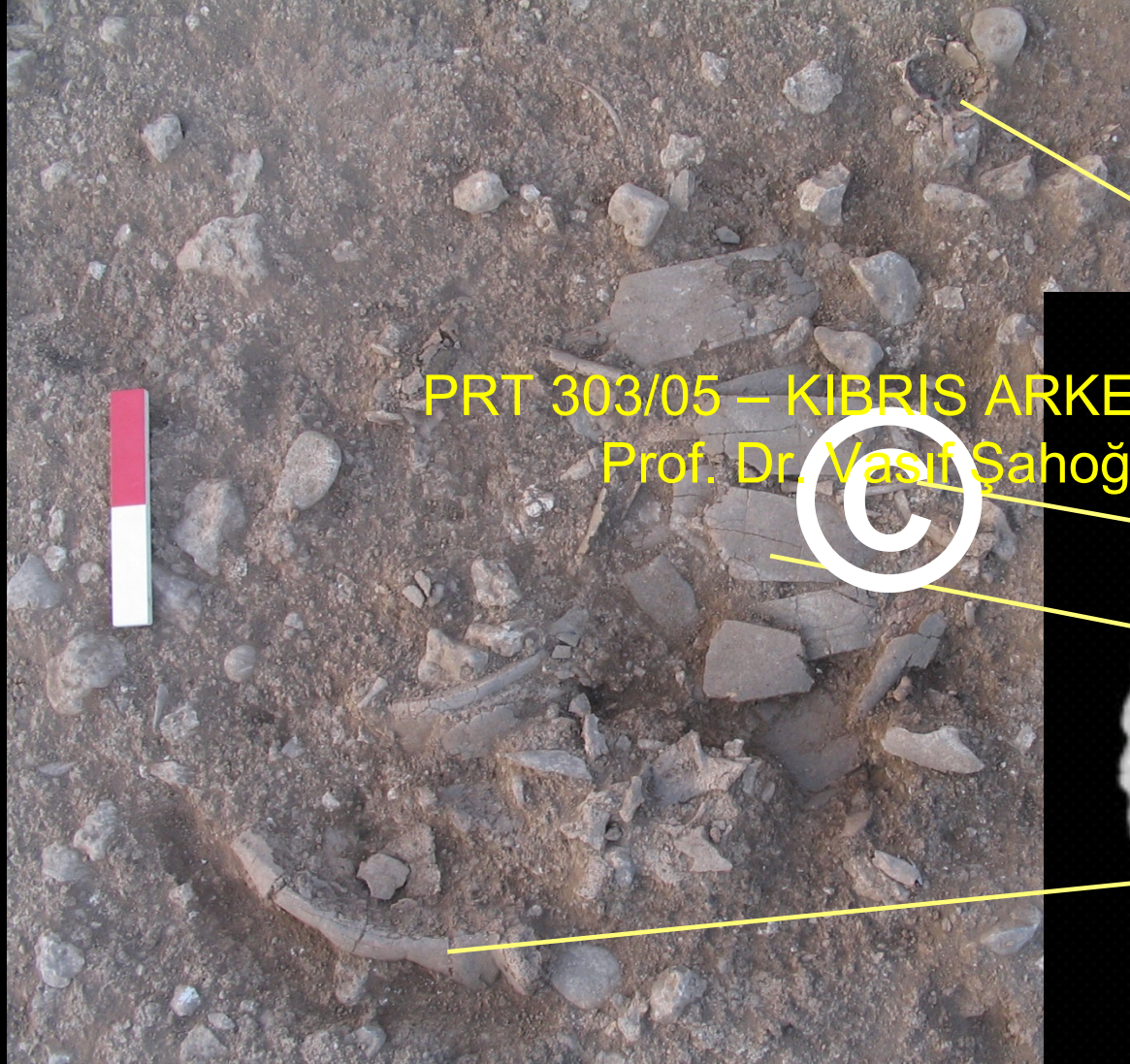
Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

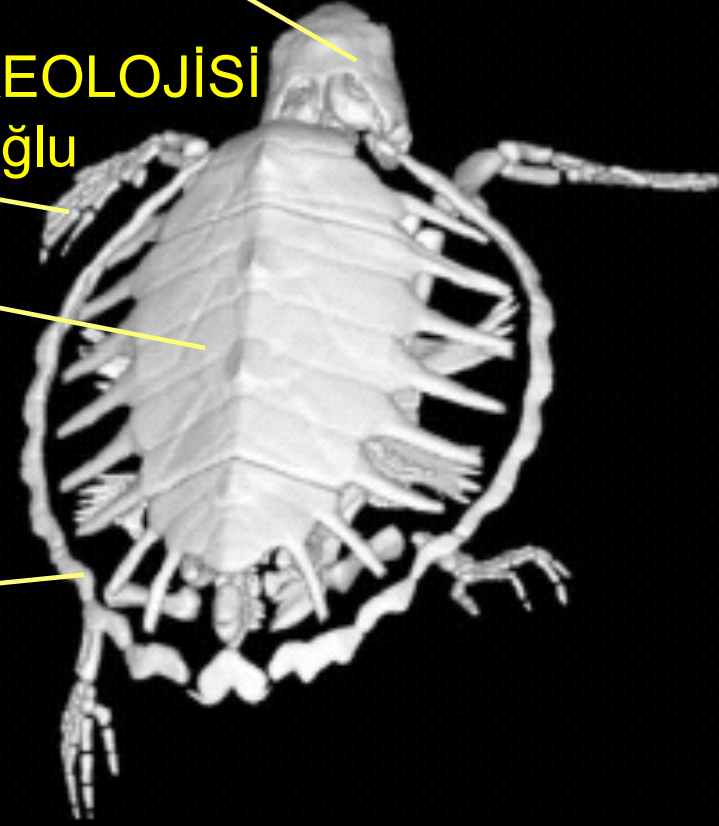
**Hendek dolgusu içerisinde Caretta Caretta türü
deniz kaplımbağasına ait kemikler ele
geçmiştir.**

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00023712/25

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Hendek içerisinde yıkılmış kerpiçler de ele geçmiştir. Bu yıkıntının bir eve mi ait olduğu yoksa hendeğin dışındaki bir yapıya mı ait olduğu tam olarak anlaşılamamıştır.

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

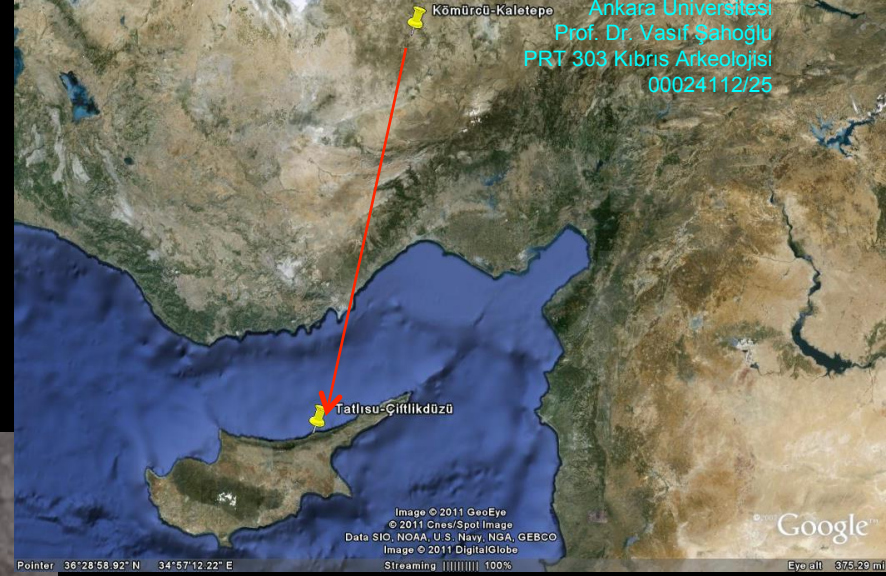
Kıbrıs'ın en eski insan kalıntılarında bazıları
da Tatlısu – Çiftlikdüzü'nde ele geçmiştir.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Akanthou-Arkosyko Tatlısu-Çiftlikdüzü

TATLISU VE OBSİDİYEN

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Tatlısu'da ele geçen obsidiyenin Kapadokya Bölgesindeki Kömürcü – Kaletepe'den geldiği anlaşılmaktadır. Bu merkezde Tatlısu aletlerinin benzeri alet tipleri görülmektedir.

Tatlısu'da ele geçen buluntular sayıca çok zengindir 54000'den fazla obsidyen parçası bugüne kadarki kazılarda ele geçmiştir. Bunlar arasında kesiciler, en büyük grubu oluşturur. Bu obsidyenlerin işlendikten sonra kazıya getirildiği düşünülmektedir.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Obsidiyen dilgi, Tatlısu-Çiftlikdüzü

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Tahılları öğütmekte kullanılan öğütme taşları.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Troodos Dağlarındaki kaynaklardan getirilen taş aletler ve pikrolit örnekleri. Yukarıdaki resimde taş baltalar görülmektedir.

Kemik aletler arasında balık kancaları, deliciler ve iğneler bulunmaktadır.

Kemik balık kancaları
Ve balık omurgaları

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ele geçen bazı balık kemikleri
büyük balıklara aittir. Bu durum
açık deniz balıkçılığının yapıldığını
göstermektedir.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Kazıma bezemeli pikrolit eşyalar.

KAYNAKÇA

FİLMLER

<https://www.youtube.com/watch?v=OPxVetxh4BU&t=444s>

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Erken Seramik Öncesi Neolitik Dönemde Teknoloji

•**Ayia Varvara-Asprokremnos'da** ele geçen taş aletlerin incelenmesi devam etmektedir. Ancak bu merkezde bulunan çok sayıda ok ucunun takip eden dönemlerde karşımıza çıkmıyor oluşu, beslenme stratejilerinde bir değişime işaret ediyor olabilir.

•Obsidiyen kullanımı azalmasına rağmen daha geç dönemlerdeki Kirokitia kültürü yerleşimlerinde de bu hammaddeyi ele geçiyor olması, anakaralarla olan yakın iletişimin hiç kopmadığını göstermektedir.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

•Mylouthkia 1A'da görülen taş endüstrisi, Khirokitia kültüründe de devam edecek, hatta daha da geliştirilecektir (Bezemelerle)

- Mylouthkia 1A döneminde (Kıbrıs PPNB, erken) zengin bir tarım kültürü var. Einkorn ve emmer buğdayı bu dönemde kullanılmış, arpa ve mercimeğin yabani ve evcil halleri, bezelye, bakla, fiğ, zeytin, incir, üzüm, fıstık, yaban mersini, yabani erik, keten tohumu ve armut ile kapari gibi bitkiler bu dönemde tüketilmiş.
- Kıbrıs PPNB dönemi ve Khirokitia Kültürü Döneminin favnalarında önemli bir değişiklik yoktur. En dikkati çeken özellik, sığır cinsi hayvanların büyük ihtimalle daha geç olan Khirokitia kültürü Döneminde ortadan kalkmış olmasıdır.
- Seramik Öncesi Neolitik Dönemin erken evrelerine ait elimizdeki en iyi favna verileri Shillourokambostan gelmektedir.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

- Kedi, köpek ve tilki bu dönemde vardır. Ancak bunlar olasılıkla adaya farklı amaçlar için getirilmiştir. Bu dönemde adada geyik avcılığı önemli bir yer tutmaktadır.
- İçerisinde ele geçen geyik kemiği kalıntıları, bu av hayvanlarının yakalandıktan sonra yerleşim dışında bir yerde işlendiğini göstermektedir.
- Koyun ve keçi kemikleri hayvanların vücudunun tüm kısımlarına aittir. Kemiklerin büyük bir bölümü genç erkek hayvanlara aittir. Bu durum bu hayvanların yetiştirilerek kesildiğini göstermektedir. Koyun ve Keçi kemikleri bunların tam olarak evcilleştirilmemiş olduğunu göstermektedir.
- Domuz, Erken Evre A döneminden itibaren evcilleştirilmiştir ve hayvan kalıntılarının en büyük kısmını oluşturur.
- Sığır, erken evre A ve B 'de görülür ancak Orta Evreden itibaren ortadan kalkar. Eldeki kemikler bu hayvanların her yaş ve cinsten olduğunu göstermektedir.

HAMMADELERİN DEĞİŞTOKUŞU

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00025012/25

→
Obsidiyen

→
Pikrolit

- Ada içerisindeki değiştokuşa bakıldığında obsidiyenin adaya kuzeyden girdiği (Tatlısu – Çiftlikdüzü’ndeki çok sayıda obsidiyen bu olasılığı güçlendirmektedir) ve buradan güneye değiş tokuş yoluyla ulaştığı anlaşılmaktadır. Belki de bunun karşılığında Troodos Dağlarındaki pikrolit kuzeye götürülmüştür.

Kıbrıs Adasında Erken Seramik Öncesi Neolitik Dönemde Sosyal Organizasyon

- Adadaki en erken mimari kalıntılarda kendini gösteren dairesel planlı yapılar daha sona Kıbrıs PPNB Döneminde ve ondan sonra da Khirokitia Kültürü dönemlerinde devam etmektedir.

- Anakara'daki PPNB döneminde mimaride dairesel planlı yapılardan köşeli yapılara bir geçiş izlenmektedir. Bu durum açık bir şekilde sosyal yapıdaki değişikliklere işaret eder.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

- Kıbrıs'ta yerleşim yayılımları ve formları M.Ö. 9. Bin'den 6. Bin'e kadar fazla bir değişim göstermeden devam eder.

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

- Tenta, daha sonraki dönemde göreceğimiz Khirokitia gibi bir savunma sistemi ile çevrilidir. Tenta'da tepedeki büyük yapı, çevresinde yamaçlarda yer alan örneklerle göre daha büyüktür. Bu da yerleşim içerisinde toplu halde kullanılan yapıların varlığını göstermektedir.

- Kafatasını şekillendirme uygulaması, - daha sonraki dönemlerde Khirokitia'dan biliniyordu – artık Mylouthkia 1A döneminde de karşımıza çıkmıştır. Bu durum geleneklerin devamlılığını göstermesi açısından önemlidir.

KIBRIS'IN EN ERKEN TARIM İNSANLARI NEREDEN GELDİ?

- Adadaki en erken tarım faaliyetlerinin kaynağı olarak göç ederek buraya gelen çiftçiler gösterilmektedir.
- Her ne kadar da bağımsız bir gelişim mümkünse de durum büyük olasılıkla böyle değildir çünkü tespit edilen hayvan ve bitki kalıntılarının tamamı yakını evcilleştirilmiştir. Bu durum da bunların bağımsız bir şekilde evcilleştirildikleri olasılığını ortadan kaldırmaktadır.
- Yine de hatırlanması gereken bir nokta şudur: İnsanlar PPNB döneminden önce de adada yaşamaktaydı. Özellikle PPNA dönemi ile ilgili yeni bulgular henüz 1-2 yıllıktır.

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Stage	Dates BP	Dates cal BC	Colonisation stages
Akrotiri	10,665*	9,703*	Exploration: Transient forager visitors
?	c. 9,700	c. 8,700	Colonisation? First agro-pastoral or forager settlers
Cypro-EPPNB	?-9,100	?-8,200	Colonisation: Early agro-pastoral settlers
Cypro-MPPNB	9,100-8,500	8,100-7,500	Consolidation: contact with mainland
Cypro-LPPNB	8500-8000	7,500-7,000	Expansion: less external contact
Khirokitian	8,000-6,500	7,000/6,500-5800/5500	Florescence of Aceramic Neolithic

* average of a large number of dates (Simmons *et al.* 1999)

Ayia Varvara-Asprokremnos bu dönemin sonlarına tarihlenmektedir.

Kıbrıs'ın kolonizasyonu ile ilgili aşamalar (Peltenburg 2003).

Architecture

hierarchical plan	Tenta 'top of site', Cypro-M?/LPPNB (Todd 1987, Fig. 20)	Jerf el Ahmar, PPNA (Stordeur <i>et al.</i> 2000, 41, Fig. 12)
pit building	Mylouthkia 1B, Cypro-LPPNB (Pl. 2.5-6)	Abu Hureyra 1 (Moore <i>et al.</i> 2000, 112-122)
circular building	Shillourokambos: Cypro-EPPNB (Guilaine and Briois 2001, 41); Cypro-MPPNB (Guilaine <i>et al.</i> 2000b, 590), Akanthou (Şevketoglu 2001, 10)	Jerf el Ahmar, PPNA (Stordeur <i>et al.</i> 2000, 33, Fig. 5)
circular pillar building	Tenta 'top of site', Cypro-M?/LPPNB (Todd 1987, Fig. 20)	Göbekli (Beile-Bohn 1998, 48, Fig. 20)
circular radial building	Tenta 'top of site', Cypro-M?/LPPNB (Todd 1987, Fig. 20)	Jerf el Ahmar, PPNA (Stordeur <i>et al.</i> 2000)
mudbrick	Tenta Str 17 and 36, Cypro-M?/LPPNB	Abu Hureyra 2 (Moore <i>et al.</i> 2000, 191-2, 478)
decorated pillar	Tenta (Todd 1987, Fig. 39)	Göbekli (Schmidt 1999)
red coloured floor	Tenta (Todd 1987, 45)	Abu Hureyra 2 (Moore <i>et al.</i> 2000, 194)
settlement enclosure wall	Tenta (Todd 1987, 53-60)	Halula LPPNB (Molist 1998a, 124, Fig. 9)

Ground stone

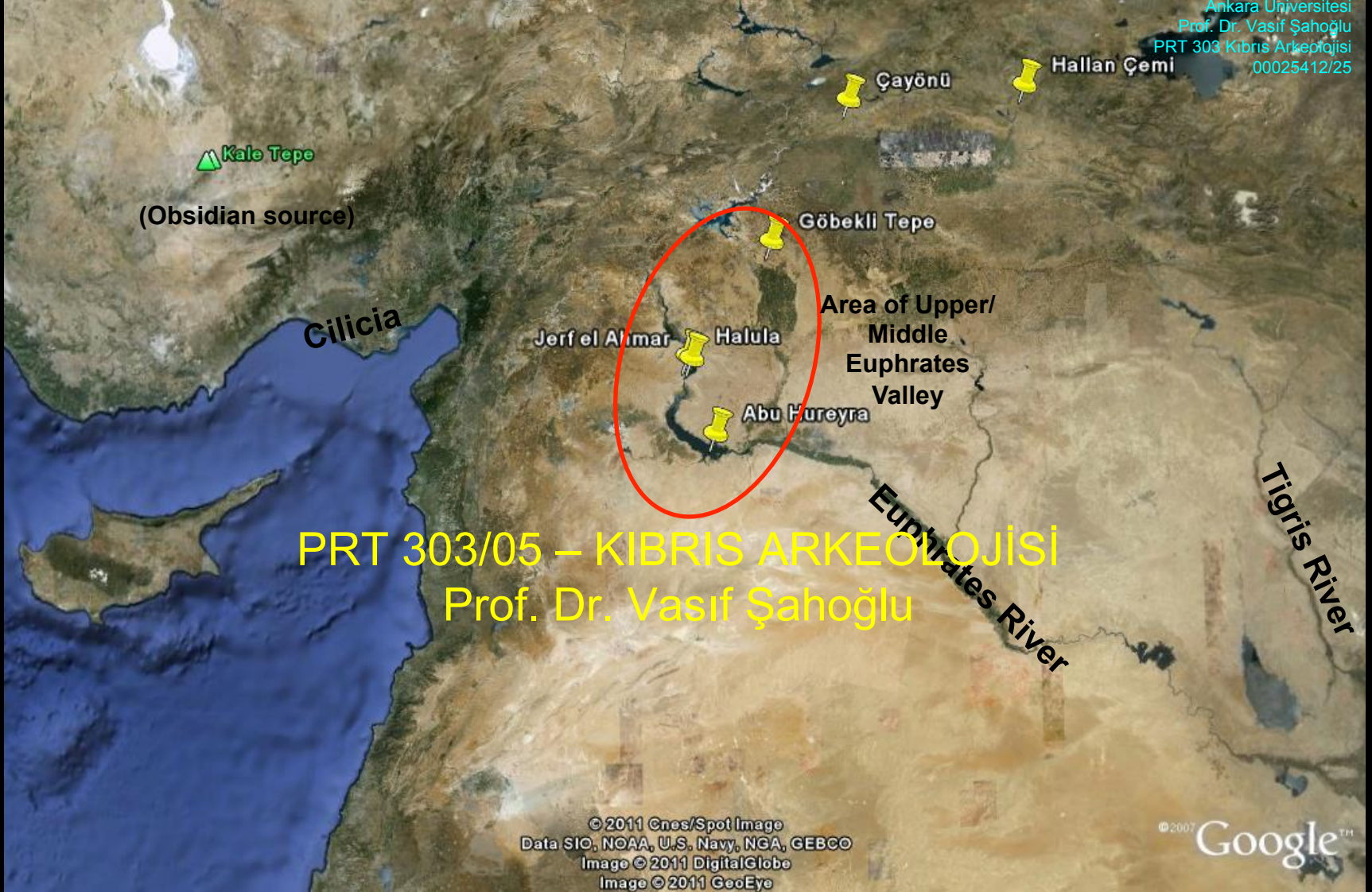
macehead	Mylouthkia 1B, Cypro-LPPNB (Pl. 7.4)	Hallan Çemi (Rosenberg 1999, Fig 12)
grooved stone	Mylouthkia 1A, Cypro-EPPNB (Pl. 7.2)	Çayönü (Davis 1982, Fig. 3.12.2)
stone disc	Mylouthkia 1B, Cypro-LPPNB (Pl. 8.4a,b)	Abu Hureyra 1 (Moore <i>et al.</i> 2000, 175, Fig. 7.13c-e)
hammerstones	Mylouthkia 1A-B, Cypro-PPNB (Pl. 6.2)	Abu Hureyra 1 (Moore <i>et al.</i> 2000, 172, Fig. 7.8)
notched pebble	Mylouthkia, 1B, Cypro-LPPNB (Pl. 7.3, Fig. 46.7)	Abu Hureyra 1 (Moore <i>et al.</i> 2000, 174, Fig. 7.14)
"baton"	Shillourokambos: "small stone shaft with a rounded end encircled by a groove" (Guilaine and Briois 2001, 51)	Mureybit (Cauvin 2000, 49, Fig 20.1); Abu Hureyra 1 (Moore <i>et al.</i> 2000, 177-9, Fig. 7.16a)

Representational art

feline, cf. Lion?	Shillourokambos Early Phase A (Guilaine and Briois 2001, 51, Fig. 9)	Jerf el Ahmar, PPNA (Jamous and Stordeur 1999, 64, Fig. 6.3)
anthropomorphic sculpture	Shillourokambos, Cypro-E/MPPNB (Guilaine and Briois 2001, 51, 'plaster' head); Guilaine <i>et al.</i> 2000b, Fig. 8	cf. extensive use of plaster, e.g. on skulls
anthropomorphic painting	Tenta: Todd 1987, Fig. 39	Halula MPPNB (Molist 1998b)

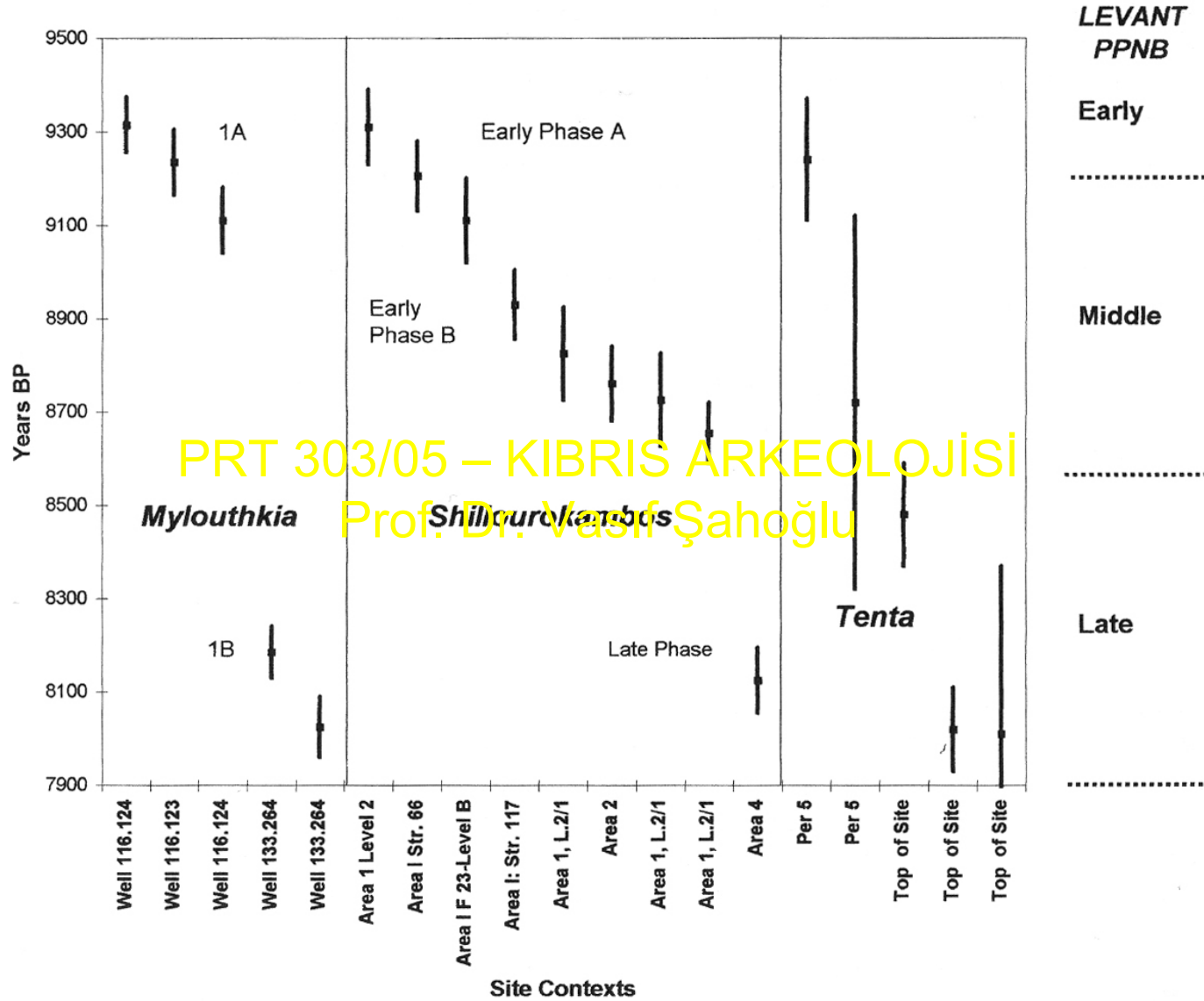
Incised stones

misc. markings	Shillourokambos incised pebbles (Guilaine <i>et al.</i> 1998,37)	Jerf el Ahmar, PPNA (Jamous and Stordeur 1999, 64, Fig. 6.5,6)
hatching	Shillourokambos, Cypro-PPNB (Guilaine <i>et al.</i> 2000b, Figs. 1,7); Akanthou (Şevketoglu 2000)	Abu Hureyra 1 (Moore <i>et al.</i> 2000, 174, fig. 7.12)

Bir önceki tabloda Kıbrıs ile paralellikleri gösterilen yerleşimlerin yerlerini gösteren harita. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu yerleşimlerin büyük ölçüde kıydan uzakta olduklarıdır. Diğer taraftan özellikle Kilikya bölgesinde çok önemli bir kıyı şeridinin zaman içerisinde deniz altında kaldığını da düşünmemiz gerekmektedir. Bu bölgede Kıbrıs PPNA veya PPNB ile paralel yerleşimlerin bulunmayışının sebebi bu olabilir. Her halukarda en erken dönemlerden itibaren Kıbrıs'ta obsidiyen kullanımının görülmesi, ilk kolonistlerin büyük olasılıkla Anadolu kıyılarından gittiğini göstermektedir.

KIBRIS PPNB YERLEŞİMLERİNDEN ALINAN C14 TARİHLERİ

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

cal BC	CYPRUS			MAINLAND LEVANT
	Dikaïos 1962	Knapp et al 1994	Peltenburg et al 2000	
4,500			Late Neolithic	Chalcolithic
5,000	Neolithic 1B (cceramic)	Sotira Culture	?	
5,500	Neolithic 1A (acceramic)	?	?	Pottery Neolithic
6,000		Khirokitia Culture	Khirokitian	
6,500		?		Final PPNB/PPNC
7,000				
7,500			Cypro-LPPNB	LPPNB
8,000			Cypro-MPPNB	MPPNB
8,500			Cypro-EPPNB	EPPNB
9,000				PPNA
9,500				
10,000		Akrotiri Phase	Akrotiri Phase	

Little/no evidence
for inhabitation

PRT 303/05 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ayia Varvara-Asprokremnos bu tabloda okla işaretli yere yerleştirilebilir ve Kıbrıs geç PPNA kültürü olarak adlandırılabilir.

Table 3. Chronological scheme for the Aceramic Neolithic of Cyprus.

Period	Phase	Dates BP	Dates cal BC
Akrotiri		10,665*	9703*
Cypro-Pre-Pottery Neolithic B	Early	?–9000	?–8000
Cypro-Pre-Pottery Neolithic B	Middle	9000–8500	8000–7500
Cypro-Pre-Pottery Neolithic B	Late	8500–8000	7600–7000
Khirokitian		8000–6500	7000/6500–5800/5500

* average of large series of dates (Simmons *et al.* 1999).